

ZASADY I ORGANIZACJA POMOCY PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Obowiązującym uregulowaniem prawnym dotyczącym udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach jest **rozporządzenie MEN z 30 kwietnia 2013 roku**.

Projektowane cele wprowadzonych zmian:

- Oferta pomocy psychologiczno-pedagogicznej "jak najbliżej ucznia", tzn. w środowisku jego nauczania i wychowania - w przedszkolu, szkole, placówce i środowisku rodzinnym (poprzez działania wspierające rodziców).
- Umożliwienie organizowania tej pomocy w sposób uwzględniający specyfikę pracy przedszkola, szkoły, placówki i pozytywnie zweryfikowane w praktyce już wcześniej stosowane w nich rozwiązania organizacyjne.
- Zapewnienie uczniom lepszej opieki poprzez większą elastyczność procedur i zmniejszenie ilości niezbędnej dokumentacji.

1. Istota pomocy - specjalne potrzeby edukacyjne

Istotą pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniom ma być:

- rozpoznawanie i zaspokajanie ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych;
- rozpoznawanie ich indywidualnych możliwości psychofizycznych wynikających ze specjalnych potrzeb edukacyjnych.

Uczeń z niepełnosprawnością

Uczeń z niepełnosprawnością to uczeń z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, który z uwagi na zaburzenia i odchylenia rozwojowe o różnicowanej etiologii, wymaga zastosowania specjalnej organizacji procesu edukacyjnego w zakresie: organizacji warunków technicznych, metod i środków stosowanych w procesie dydaktycznym, kształtowania relacji społecznych, współpracy ze środowiskiem rodzinnym. Do uczniów niepełnosprawnych należy zaliczyć: **uczniów niewidomych, słabo widzących, niesłyszących, słabo słyszących, z niepełnosprawnością ruchową** (w tym z **afazją i mózgowym porażeniem dziecięcym**), z **autyzmem** (w tym z **zespołem Aspergera**), z **upośledzeniem umysłowym** (w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym), z **niepełnosprawnościami sprzężonymi**.

Specyficzne trudności w uczeniu się

Zgodnie z zapisem zawartym w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych, przez specyficzne trudności w uczeniu się, należy rozumieć: *trudności w uczeniu się odnoszące się do uczniów w normie intelektualnej, którzy mają trudności w przyswajaniu treści nauczania, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania percepcyjno-motorycznego i poznawczego, nieuwarunkowane schorzeniami neurologicznymi*. W szczególności chodzi tu o **dysleksję, dysgrafię, dysortografię i dyskalkulię**.

Niepowodzenia edukacyjne

Wyraźne rozbieżności między celami edukacji a osiągnięciami szkolnymi uczniów oraz kształtowanie się negatywnego stosunku wobec wymagań szkoły. Inaczej (J. Konopnicki), to stan, w jakim znalazło się dziecko na skutek niemożności sprostania wymaganiom szkoły. Przejawy najbardziej ewidentne: drugoroczność, wieloroczność, wypadnięcie z systemu.

Choroba przewlekła

Za chorobę przewlekłą uznaje się takie zaburzenia i odchylenia od normy, które posiadają jedną lub więcej z następujących cech charakterystycznych: są trwałe, spowodowane są przez nieodwracalne zmiany patologiczne, wymagają specjalnego postępowania rehabilitacyjnego, wymagają długotrwałego leczenia, długiego nadzoru, obserwacji czy opieki.

Zdiagnozowanie przez lekarza przewlekłej choroby nie oznacza automatycznie potrzeby stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy wobec tego dziecka, ale wskazuje głównie na jego specjalne potrzeby medyczne. **Choroby przewlekłe**, to między innymi: *astma, hemofilia, padaczka, depresja, schizofrenia, zaburzenia psychotyczne, zaburzenia tikowe, zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja), cukrzyca.*

Zaburzenie komunikacji językowej

Grupa ekspresji językowej - dzieci, którzy słyszą i rozumieją mowę, jednak nie mogą jej używać i do ekspresji potrzebują alternatywnych form języka. Do tej grupy należeć mogą osoby z normą intelektualną, ale i z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, z mózgowym porażeniem dziecięcym, z autyzmem, z całkowitą afazją ruchową wrodzoną lub nabytą np. w konsekwencji wypadku.

Grupa języka alternatywnego - dzieci mają problem zarówno z rozumieniem mowy jak też z językową ekspresją werbalną. W celu porozumiewania się z nimi językowo, trzeba ustanowić język alternatywny: formę komunikacji, dzięki której nauczą się rozumieć przekaz innych i na bazie tej umiejętności same zaczną jej używać. Szczególnymi przedstawicielami tej grupy są niesłyszący, jednak dla nich opracowano odrębne metody. Tu mówimy raczej o osobach, u których sam zmysł słuchu działa prawidłowo, a zaburzenia rozumienia spowodowane są innymi czynnikami. Dotyczy to osób z autyzmem, z zaburzeniami przetwarzania słuchowego, jak np. w afazji sensorycznej, w głębszym upośledzeniu umysłowym. W tej grupie są też uczniowie niesłyszący z niepełnosprawnością ruchową, którzy nie mogą korzystać z tradycyjnych metod surdopedagogiki.

Grupa wsparcia językowego - są w niej dzieci i młodzież, które rozumieją mowę i podejmują próby mówienia, jednak przekaz werbalny nie jest zrozumiały i adekwatny do potrzeb oraz możliwości poznawczych i społecznych. Dla nich język alternatywny ma stanowić uzupełnienie lub wsparcie języka mówionego. Dla tych, którzy wciąż uczą się mowy i języka (mają zajęcia logopedyczne polegające na wywoływaniu i korygowaniu głosek, sylab, słów, zdań), ma stać się rusztowaniem dla tej umiejętności, ułatwić i udrożnić naukę. Inny podział zaburzeń komunikacji językowej:

zaburzenia języka: zaburzenia składni, trudności w opanowaniu form gramatycznych, trudności z organizacją tekstu, kłopoty z nabywaniem nowego słownictwa, trudności w używaniu zwrotów adekwatnych do sytuacji, nieumiejętność spójnego wypowiedzania się;

zaburzenia mowy dotyczące: artykulacji (np. nieprawidłowe wymawianie głosek), fonacji (np. mówienie z dużym wysiłkiem, mówienie bardzo głośne), płynności mowy (np. jękanie).

Niedostosowanie społeczne

Dzieci i młodzież niedostosowane społecznie pozostają w wyraźnej opozycji do wartości społecznych oraz norm obyczajowych, moralnych i prawnych, a skutkiem ich zachowań jest szeroko rozumiana destrukcja istniejącego ładu społecznego. Dla dzieci i młodzieży **zagrożonych niedostosowaniem** charakterystyczne są powtarzające się i utrwalone wzorce zachowań dysocjalnych, agresywnych lub buntowniczych, które mogą doprowadzić do przekroczeń norm społecznych i oczekiwań dla danego wieku.

Sytuacja traumatyczna

Stan psychiczny lub fizyczny wywołany działaniem realnie zagrażających zdrowiu i życiu czynników zewnętrznych (przyroda, ludzie), prowadzący często do głębokich i długo utrzymujących się zmian w funkcjonowaniu człowieka. Zmiany te wyrażają się w zaburzeniach somatycznych i psychicznych.

Sytuacja kryzysowa

Zbieg zdarzeń, okoliczności i zachowań, które zakłócają normalny tryb funkcjonowania człowieka. Sytuacja kryzysowa może być spowodowana jednym zdarzeniem traumatycznym bądź ujawnić się jako konsekwencje długotrwałych minikryzysów (zaniedbań, konfliktów) w sferze wychowawczej, edukacyjnej, psychologicznej, ekonomicznej, organizacyjnej.

2. Formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej w naszym gimnazjum

Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej następuje przede wszystkim **w trakcie bieżącej pracy z nimi**. Udzielają jej nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści, a w szczególności: psychologowie (PPP), pedagog, logopedzi, doradca zawodowy (PPP) i terapeuci pedagogiczni (PPP)

- **Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze**
- **Zajęcia rozwijające uzdolnienia**
- **Zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej**
- **Porady i konsultacje**
- **Porady, konsultacje, warsztaty, szkolenia dla rodziców uczniów i nauczycieli**

3. Udzielanie pomocy – algorytm działań

1. Osobą, do której należy planowanie i koordynowanie udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest wychowawca klasy
 - Nauczyciele, wychowawcy i pedagog rozpoznają indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz indywidualne możliwości psychofizyczne uczniów, w tym ich zainteresowania i uzdolnienia prowadząc w szczególności obserwację pedagogiczną,

„**Potrzeby estetyczne:** czerpanie satysfakcji ze swojej wrażliwości na piękno otaczającej rzeczywistości i wartości ludzkich doznań.

Potrzeba wiedzy i rozumienia: czyli dostępu do informacji i nauki, zdobycie umiejętności poznawania znaczenia rzeczy, wydarzeń i symboli oraz wykonywania czynności.

Potrzeba samorealizacji: czyli ekspresji własnej, ujawnienia osobowości taką jaka jest w rzeczywistości.

Potrzeba uznania: pragnienie bycia szanowanym, godnym zaufania, podziwianym przez innych, chęć zyskania szacunku i zaufania do siebie samego przez wiarygodność słów i czynów.

Potrzeba więzi i miłości: pragnienie bycia chcianym jako osoba, akceptowanym, kochanym, przynależnym do rodziny, jakiejś grupy, posiadającym przyjaciół, towarzystwo, kolegów.

Potrzeba bezpieczeństwa: pragnienie bycia chronionym przed zagrożeniami i ucieczką, bycia pewnym stabilności jutra, powtarzalności i przewidywalności sytuacji, zdarzeń i faktów.

Potrzeby biologiczne: zaspokojenie głodu, zapewnienie ciepła, ubioru, wygody, świeżego powietrza, poczucia zdrowia, zahamowania bólu, cierpienia, strachu” wg. Masłowa

➤ W trakcie bieżącej pracy z uczniami mającą na celu rozpoznanie u nich:

- szczególnych uzdolnień;
- trudności w uczeniu się

2. Nauczyciel lub pedagog kiedy stwierdzą, że uczeń wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną – niezwłocznie udziela uczniowi pomocy, o czym informuje wychowawcę klasy

3. Działania podejmowane przez wychowawcę

➤ Wychowawca – jeśli stwierdzi taką potrzebę – informuje innych nauczycieli lub pedagoga o potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w trakcie ich bieżącej pracy z uczniem – robi to podczas indywidualnej rozmowy lub zwoływany jest Zespół Wychowawczy

➤ W przypadku stwierdzenia, że konieczne jest objęcie ucznia dodatkową pomocą (klasa terapeutyczna, zajęcia specjalistyczne) wychowawca planuje i koordynuje udzielanie tej pomocy podczas Zespołu Wychowawczego, w tym ustala:

- formy udzielania tej pomocy
- okres ich udzielania,
- wymiar godzin, w których poszczególne formy będą realizowane.

➤ Planując udzielanie uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej wychowawca klasy współpracuje z rodzicami ucznia, a także – **w zależności od potrzeb** – z innymi nauczycielami lub/i pedagogiem.

• jeśli uczeń **ma specyficzne trudności w uczeniu się**, to z uwagi na charakter dysfunkcji wysoce wskazana jest współpraca wszystkich prowadzących z nim zajęcia nauczycieli

• natomiast, gdy **problem dziecka będzie ograniczony do jednej sfery jego funkcjonowania** np. będą występowały wyłącznie trudności w opanowaniu materiału z matematyki, nauczyciel tego przedmiotu, który rozpoznał trudności, niezwłocznie będzie udzielał uczniowi pomocy w trakcie bieżącej pracy z nim na lekcji, informując o tym wychowawcę klasy.

- Jeśli uczeń **posiada opinię**, to planując dla niego pomoc należy uwzględnić zawarte w nich zalecenia. Pedagog szkolny przygotowuje informacje dla wychowawców, którzy zapoznają nauczycieli z zawartymi zaleceniami – odbywa się to na Zespole Wychowawczym lub podczas indywidualnych rozmów
 - w sytuacji, np. gdy konieczne będzie objęcie ucznia pomocą także w formie **zajęć dydaktyczno-wyrównawczych**, ustaleń dotyczących udziału ucznia w tych zajęciach będzie dokonywał wychowawca klasy we współpracy z nauczycielem matematyki.
- O potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, formach i okresie udzielania tej pomocy, a także wymiarze godzin, w których poszczególne formy będą realizowane informuje się jego rodziców podczas indywidualnych spotkań
- Nauczyciele, wychowawcy udzielający uczniowi pomocy psychologiczno pedagogicznej prowadzą dokumentację zgodną z wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu MENiS z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji
- Planowanie i koordynowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniowi posiadającemu **orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego**, w tym ustalanie: form udzielania pomocy, okresu ich udzielania, wymiaru godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane **jest zadaniem zespołu nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem**. Ustalenia te są uwzględniane w opracowanym dla niego **Indywidualnym Programie Edukacyjno-Terapeutycznym**.
 - **IPET** - opracowuje wychowawca wraz z zespołem nauczycieli uczących w danej klasie, pedagogiem, w razie konieczności specjalistą oraz w razie potrzeby i chęci uczestniczenia z rodzicem uczniem – po dokonaniu wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia na okres roku, po czym jest wznawiane w kolejnym roku szkolnym.
 - program opracowuje się w terminie 30 dni od dnia złożenia w szkole orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub na 30 dni przed upływem okresu, na jaki został opracowany program poprzedni.
 - zespół nie rzadziej niż raz w roku szkolnym dokonuje okresowej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, uwzględniając ocenę efektywności udzielanej mu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, oraz w miarę potrzeb, dokonuje modyfikacji programu.
- Dla ucznia **nie posiadającego opinii lub orzeczenia**
 - Osoba zainteresowana zgłasza pedagogowi lub wychowawcy potrzebę objęcia ucznia pomocą psychologiczno – pedagogiczną
 - Pedagog szkolny organizuje Zespół Wychowawczy w celu określenia potrzeb ucznia
 - Pedagog szkolny wraz z wychowawcą nadzoruje sytuację dziecka

4. Działania podejmowane przez pedagoga szkolnego

- prowadzi działania diagnostyczne uczniów, w tym diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia przyczyn niepowodzeń edukacyjnych oraz wspierania mocnych stron uczniów;
- diagnozuje sytuację wychowawczą w celu rozwiązywania problemów wychowawczych oraz wspierania rozwoju uczniów;

- wspiera w samodzielnym podejmowaniu prób rozwiązywania własnych problemów, zabezpieczając potrzebne oparcie i nieodzowną pomoc, bez głośownego pocieszania.
- dotrzymuje kroku, czyli towarzyszy w trakcie, postępując z tą samą szybkością; bez niepokoju i nerwowości oraz chęci natychmiastowej pomocy, czy wyręczenia.
- podąża, czyli pozostając w obwodzie niczym tylna straż, stara się dotrzymywać kroku na tyle, aby mieć czas na refleksję czy i na ile jest się potrzebnym.
- kontroluje i ocenia przebieg całego procesu, nie blokuje, nie ingeruje, nie przyspiesza ale niekiedy koryguje i ochrania przed nieprawidłowościami.

- udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb;
 - podejmuje działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży;
 - minimalizuje skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania oraz inicjowanie różnych form pomocy w środowisku szkolnym i pozaszkolnym uczniów;
 - inicjuje i prowadzi działania mediacyjne i interwencyjne w sytuacjach kryzysowych;
 - pomaga rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów;
 - wspiera nauczycieli oraz wychowawców i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej
5. W przypadku osoby, która zaobserwuje u ucznia **przejawy zachowań demoralizujących** procedura postępowania jest taka sama, jak w przypadku ucznia nie posiadającego opinii/ orzeczenia z Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej.
6. Jeżeli zaobserwujemy u ucznia nie posiadającego opinii z Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej, **trudności wskazujące na ryzyko dysleksji** to:
- nauczyciel prowadzący zajęcia z uczniem informuje wychowawcę klasy o potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno- pedagogiczną;
 - wychowawca klasy przekazuje informację pedagogowi szkolnemu o zaistniałej potrzebie;
 - pedagog szkolny prosi rodzica o wyrażenie zgody na skierowanie dziecka do Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej na badania;
 - Rada Pedagogiczna opiniuje wniosek rodziców o przeprowadzenie badań w Poradni – Psychologiczno – Pedagogicznej